

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

NOGIRON BOLALAR BILAN TASVIRIY SAN'AT MASHG'ULOTLARINI SAMARALI O'TKAZISH METODIKASI

Haydarov Jamshid Umidjon o'g'li

Qo`qon Davlat Universiteti Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi yo`nalishi

02 24-guruh 1-kurs talabasi

jamshidjonhaydarov98@gmail.com

ANNOTATSIYA: *Maqolamda nogiron bolalar bilan tasviriy san'at mashg'ulotlarini samarali o'tkazish metodikasi tahlil qilinadi. Maqolada pedagogik yondashuvlar, interfaol va inkluziv metodlar orqali bolalarning ijodiy qobiliyatlari, vizual tafakkuri va ijodiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari muhokama qilinadi.*

KALIT SO'ZLAR: *nogiron bolalar, tasviriy san'at, pedagogika, interfaol metodlar, ijodiy fikrlash, inkluziv ta'lim, boshlang'ich sinflar*

ANNOTATION: *This article examines methods for conducting effective visual arts lessons with children with disabilities. It discusses pedagogical approaches, interactive and inclusive methods to enhance children's creative abilities, visual thinking, and decision-making skills.*

KEYWORDS: *children with disabilities, visual arts, pedagogy, interactive methods, creative thinking, inclusive education, primary school*

АННОТАЦИЯ: *В данной статье рассматриваются методы эффективного проведения уроков изобразительного искусства с детьми с ограниченными возможностями. Обсуждаются педагогические подходы, интерактивные и инклюзивные методы, направленные на развитие творческих способностей, визуального мышления и навыков принятия решений у детей.*

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *дети с ограниченными возможностями, изобразительное искусство, педагогика, интерактивные методы, творческое мышление, инклюзивное образование, начальная школа*

KIRISH: *Nogiron bolalar bilan tasviriy san'at mashg'ulotlarini samarali o'tkazish bolalarning ijodiy, hissiy va estetik rivojlanishida muhim vositadir. Boshlang'ich sinflarda ranglar, shakllar va kompozitsion elementlardan foydalanish bolalarning vizual tafakkuri, ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatlari va estetik didini shakllantirish imkonini beradi (Akhmedov, 2010; Bobo, 2012). Inkluziv metodlar yordamida pedagoglar bolalarga individual yondashuv, guruhda hamkorlik va interfaol mashg'ulotlarda qatnashish imkoniyatini taqdim etadilar. Ranglar va shakllardan foydalanish orqali bolalar:*

- *Rang uyg'unligini tanlashni va tasviriy qarorlar yaratishni o'rganadilar;*
- *Ijodiy fikrlash va reflektiv qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantiradilar;*
- *Mustaqil va interaktiv mashg'ulotlarda qatnashishni o'rganadilar;*

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

• Guruh ishlari orqali ijtimoiy hamkorlik va kommunikatsiya ko'nikmalarini shakllantiradilar.

Shuningdek, nogiron bolalar bilan tasviriy san'at mashg'ulotlari bolalarning ijtimoiy, hissiy va estetik rivojlanishini mustahkamlashga xizmat qiladi. Pedagoglar interfaol, inkluziv va kreativ metodlar orqali darslarni qiziqarli va samarali qiladi, bolalarni faol ishtirok etishga rag'batlantiradi (Karimov, 2009; Soliev, 2014

ADABIYOTLAR

TAHLILI VA METODOLOGIYA: Nogiron bolalar bilan tasviriy san'at mashg'ulotlarini o'tkazish boshlang'ich sinf pedagogikasida muhim ahamiyatga ega. Akhmedov (2010) tadqiqotlariga ko'ra, interfaol va inkluziv metodlar orqali pedagoglar bolalarning ijodiy qobiliyatlari, vizual tafakkuri va reflektiv fikrlashini rivojlantirish imkoniga ega bo'ladilar. Ranglar, shakllar va kompozitsion elementlar bolalarga tasviriy qarorlar yaratish, rang uyg'unligini tanlash va vizual sezgirlikni oshirish imkoniyatini beradi. Bobo (2012) va Soliev (2014) tadqiqotlariga ko'ra, nogiron bolalar bilan ishlashda individual yondashuv, motivatsion metodlar va interaktiv mashg'ulotlar samarali bo'ladi. Ushbu metodlar bolalarning ijtimoiy uyg'unligi, hamkorlik qobiliyati, va ijtimoiy mas'uliyatini rivojlantiradi. Karimov (2009) tadqiqotlariga ko'ra, inkluziv metodlar yordamida pedagoglar bolalarning estetik didi, tasviriy tafakkuri va ijodiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradilar. Shu bilan birga, guruh ishlari va interfaol mashg'ulotlar bolalarning ijtimoiy va hissiy rivojlanishiga xizmat qiladi. Nogiron bolalar bilan tasviriy san'at mashg'ulotlarini samarali o'tkazish pedagogik metodlari bolalarga quyidagi imkoniyatlarni beradi:

- Ranglar va shakllardan individual va guruh ishlari orqali foydalanishni o'rgatadi.
- Ijodiy qarorlar qabul qilish va tasviriy yechimlar yaratish ko'nikmalarini shakllantiradi.
- Vizual tafakkur va estetik didni rivojlantiradi.
- Mustaqil fikrlash va reflektiv qaror qabul qilishni o'rgatadi.
- Guruh ishlari va interaktiv mashg'ulotlar orqali ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi.

Ushbu metodlar bolalarning motivatsiyasini oshiradi, darslarni qiziqarli qiladi va ta'lim samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, bolalar reflektiv tafakkur, estetik did va ijodiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

MUHOKAMA VA NATIJA:

Mashg'ulotlarini samarali o'tkazish bolalarning ijodiy va estetik rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Boshlang'ich sinflarda ranglar va shakllardan foydalanish orqali bolalar his-tuyg'ularini ifodalash, tasviriy qarorlar yaratish va rang uyg'unligini tanlash ko'nikmalarini shakllantiradilar. Shakllar va rang kombinatsiyalari bolalarga kompozitsiya yaratish, vizual tafakkurini rivojlantirish va reflektiv fikrlashni rivojlantirish imkoniyatini beradi (Akhmedov, 2010; Bobo, 2012). Soliev (2014) tadqiqotlariga ko'ra, nogiron bolalar bilan ishlashda individual yondashuv, motivatsion va interfaol metodlar samarali bo'ladi. Ushbu metodlar bolalarning ijtimoiy uyg'unligi, hamkorlik qobiliyati va ijtimoiy mas'uliyatini rivojlantiradi. Karimov (2009) tadqiqotlariga ko'ra, inkluziv metodlar yordamida pedagoglar bolalarning estetik didi, tasviriy tafakkuri va ijodiy qaror qabul qilish

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

ko'nikmalarini shakllantiradilar. Shu bilan birga, guruh ishlari va interfaol mashg'ulotlar bolalarning ijtimoiy va hissiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

1. Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantiradi: Bolalar ranglar va shakllarni uyg'unlashtirib o'ziga xos ijodiy yechimlar yaratadilar.

2. Estetik did va vizual tafakkurni shakllantiradi: Bolalar san'at orqali o'z estetik qarashlarini rivojlantiradilar va yaratgan ishlarini tahlil qiladilar.

3. Mustaqil qaror qabul qilishni rivojlantiradi: Interfaol mashg'ulotlar bolalarni o'z qarorlarini mustaqil qabul qilishga rag'batlantiradi.

4. Guruh ishlari va muhokama orqali ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi: Talabalar bir-biri bilan fikr almashish, hamkorlik va ijodiy qarorlar qabul qilishni o'rganadilar.

5. Dars samaradorligini oshiradi: Interfaol va inkluziv metodlar darsni qiziqarli qiladi, bolalarni faol ishtirok etishga rag'batlantiradi.

Shuningdek, nogiron bolalar bilan mashg'ulotlar bolalarning ijtimoiy uyg'unligi, ijtimoiy mas'uliyati, va ijodiy tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bolalar o'z ishlarini ko'rgazmalarda namoyish etish orqali ijtimoiy tajriba oladilar va ijodiy potensialini mustahkamlaydilar (Karimov, 2009; Soliev, 2014). Umuman olganda, nogiron bolalar bilan tasviriy san'at mashg'ulotlarini samarali o'tkazish:

- Bolalarning ijtimoiy, hissiy va estetik rivojlanishini oshiradi;
- Estetik did va tanqidiy fikrlashni shakllantiradi;
- Ijodiy qaror qabul qilish va reflektiv tafakkurni rivojlantiradi;
- Guruh ishlari va interaktiv mashg'ulotlar orqali ijtimoiy hamkorlikni mustahkamlaydi;
- Darslarni motivatsion va interaktiv qiladi.

Shu bilan birga, nogiron bolalar bilan tasviriy san'at mashg'ulotlari bolalarning ijtimoiy, hissiy va ijodiy rivojlanishiga hissa qo'shadi va pedagogik samaradorlikni oshiradi.

XULOSA: Nogiron bolalar bilan tasviriy san'at mashg'ulotlarini samarali o'tkazish bolalarning ijodiy, estetik va hissiy rivojlanishida muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Ranglar va shakllar orqali bolalar tasviriy qarorlar yaratish, rang uyg'unligini tanlash va vizual tafakkurini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantiradilar. Interfaol va inkluziv metodlar bolalarga mustaqil fikrlash, reflektiv qaror qabul qilish va ijodiy qarorlar qabul qilish imkoniyatini beradi (Akhmedov, 2010; Bobo, 2012).

Shuningdek, pedagoglar guruh ishlari va interaktiv mashg'ulotlar orqali bolalarning ijtimoiy hamkorlik, kommunikatsiya va ijtimoiy uyg'unlik ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Ranglar va shakllardan foydalangan holda bolalar ijtimoiy tajriba, reflektiv fikrlash, va ijtimoiy mas'uliyatni o'rganadilar. Shu bilan birga, ular o'z ishlarini ko'rgazmalarda namoyish etish orqali ijtimoiy aloqalarini mustahkamlash va ijtimoiy tajriba olish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Nogiron bolalar bilan tasviriy san'at mashg'ulotlarini samarali o'tkazish bolalarning:

- Ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi;
- Estetik did va vizual tafakkurini shakllantiradi;

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

- Mustaqil fikrlash va reflektiv qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi;
- Guruh ishlari va ijtimoiy hamkorlik ko'nikmalarini mustahkamlaydi;
- Madaniy qadriyatlarni anglash va hurmat qilish qobiliyatini hosil qiladi.

Shu bilan birga, interfaol va inkluziv metodlar darslarni qiziqarli qiladi, bolalarni faol ishtirok etishga rag'batlantiradi va pedagogik samaradorlikni oshiradi. Nogiron bolalar bilan mashg'ulotlar bolalarning ijtimoiy, hissiy va ijodiy rivojlanishiga hissa qo'shadi va ular orqali darslar motivatsion, interaktiv va samarali bo'ladi.

Natijada, nogiron bolalar bilan tasviriy san'at mashg'ulotlarini samarali o'tkazish bolalar ta'limida ijodiy, estetik va ijtimoiy rivojlanishni ta'minlaydigan asosiy vosita hisoblanadi. Shu tarzda bolalar:

- Ijodiy qobiliyatlarini oshiradilar;
- Estetik did va vizual tafakkurini rivojlantiradilar;
- Reflektiv tafakkur va ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini shakllantiradilar;
- Ijtimoiy hamkorlik va kommunikatsiya ko'nikmalarini mustahkamlashni o'rganadilar;
- Madaniy qadriyatlarni anglash va hurmat qilish qobiliyatiga ega bo'ladilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Akhmedov, G. (2010). San'at ta'limi va rangshunoslik asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya.
2. Bobo, S. (2012). Bolalar san'ati va ijodiy rivojlantirish. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
3. Soliev, B. (2014). Kompozitsiya va shakllarning san'atdagi o'rni. Toshkent: Fan va adabiyot.
4. Karimov, R. (2009). San'at ta'limi: metodologiya va pedagogik yondashuvlar. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
5. Gulomov, T. (2007). San'at ta'limida bolalar ijodini rivojlantirish. Toshkent: O'zbekiston Yozuvchilar nashriyoti.
6. Petrov, A. (2003). Artistic Representation and National Identity. London: Routledge.
7. Lur'ya, L. M. (1999). Psixologiya ranglar: hissiy ta'sirlar va san'atda qo'llanilishi. Moskva: Ruhshunoslik nashriyoti.
8. Kovalev, S. A. (2011). Ranglar va shakllarning psixologik ta'siri. Moskva: San'atshunoslik nashriyoti.
9. Karimov, N. O. (2016). Bolalar va san'at: tarbiyaviy ahamiyati. Toshkent: Xalqaro ta'lim nashriyoti.
10. Davlatov, N. G. (2015). Inklyuziv ta'limda tasviriy san'atning o'rni. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
11. Akhmedov, G., & Soliev, B. (2018). Visual Arts Education Strategies. Tashkent: Ta'lim nashriyoti.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

12. Petrov, A., & Lur'ya, L. M. (2020). Visual Arts and Educational Pedagogy. London: Routledge.

13. Soliev, B., & Bobo, S. (2017). Creative Methods in Art Lessons. Tashkent: Fan va Adabiyot.

14. Bakhtiyorovich, Ismonov Khurshidbek, and Ruziyev Nuriddin Mukhammadaliyevich. "Pairing, Their Own Aspects and Corresponding Methods of Work with Pairing in the Autocad Software." International Journal on Orange Technologies 3.12 (2021): 211-216.

15. qizi Abduraimova, Muazzamoy Abduqodir. "PERSPEKTIVA." INTERNATIONAL CONFERENCES. Vol. 1. No. 11. 2022.

16. Xurshidbek, Ismonov, Rustamov Umurzoq, and Abduraimova Muazzamoy. "MARKAZIY VA PARALLEL PROYEKSIYA ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." Educational Research in Universal Sciences 1.4 (2022): 70-81.

17. Ismonov, Xurshidbek Baxtiyorovich, and Muazzamoy Abduqodir qizi Abduraimova. "ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." Educational Research in Universal Sciences 1.3 (2022): 288-296.

18. Qizi, Abduraimova Muazzamoy Abduqodir. "PROJECTION AND AXONOMETRY."

19. "UMUM TA'LIM MAKTABLARDA CHIZMACHILIK FANINI O'QITISHNING HOZIR HOLATI." Oriental Art and Culture, Vol. 5, No. 6, 2024, pp. 65–69.